

Konzulváros

Egy nyelvfilozófiai úrháború krónikája

Különös műfaj a science-fiction: akikhez közel áll, azok gyakorta nem pusztán kedvelik, hanem rajonganak érte, akikhez pedig nem, azok legtöbbször nem is tartják szépirodalmi műfajnak. Sokszor – valljuk be – valóban nem az. De a silány-kiváló arány alig (vagy nem) rosszabb más műnemeknél. Amit a sci-fi felszínes kritikusai általában nem tudnak, hogy jó pár tudományos-fantasztikus szerző a szépirodalmi kánon teljes jogú része: Ray Bradbury, Philip K. Dick, Stanislaw Lem, Isaac Asimov, sőt, Karel Capek (aki nemcsak az első sci-fi írók egyike, de a „robot” kifejezés megalkotója is egyben) valamennyien komoly, néha forradalmi filozófiai mondanivalóval itatták át képzelet alkotta, magas színvonalon megírt történeteiket. Az ő mai utódjuk a brit China Miéville, aki sikeres képregény és fantasy-íróból érett az egyik legeredetibb tudományos-fantasztikus szerzővé.

Titka, hogy intelligenciája és írói tehetsége a nagy elődök mérész kritikájával, és az általuk kitaposott utakról való meredek lekanyarodással párosul: Miéville azon kevesek közé tartozik, akik tudatosan ellene fordultak a Tolkien követő tündés-orkos fantasy-mainstream-mel, csakúgy, mint az úrcsatás sci-fi klasszikusokkal. Eddigi életműve egyik csúcsa jelent meg a közelmúltban, az Agave gondozásában: a Konzulváros szépirodalmi igényességgel megírt, elképesztő ötletekkel, formabontó filozófiai meglátásokkal, izgalmas tudat kutatási, nyelvészeti, társadalmi és politikai felvetésekkel teli nagyregény, amelyhez a díszleteket egy eredeti stílusban megalkotott, a Földtől mindenféle értelemben véve távol eső világ, Ariea adja.

A bolygó városai a biotechnológia csúcsai: maguk is összetett, érző, önálló életet élő, gigantikus lények. Emellett Arieát olyan úr fogja körül, amelyet ismeretlen (a német szókincsből elcsent) jelenségek alkotnak: az einsteini téridőtől radikálisan eltérő, határtalan és képlékeny mélyúr, az „immer”, és a fizikailag érzékelhető világot jelentő „manchmal”. A történet főszereplője és narrátora, Avice Benner Cho azon kevesek közé tartozik, akik mindkét mezőben képesek tudatosak maradni, így alkalmasak arra, hogy az ún. immerben nagy távolságokat megtevé hajók navigátorai, hivatásos világjárók – „immerülők” – legyenek. Ez azonban csak egy morzsányi ízelítő abból az ötletfüzérből, amelyre gyakorlatilag a teljes történet felépül. Ariea őslakosai – a Gazdák – ugyanis nem elsősorban külső jegyeik miatt különböznek a humanoidoktól: alapvetően más módon gondol-

kodnak és ennek folyamánaképp más módon a kommunikációjuk. Ennek legfontosabb ismérve a valótlan, hazugság értelmezhetetlensége, és ezáltal teljes hiánya, ami abból ered, hogy az arieikai nem a hangokat, hanem a gondolati hullámokat érzékelik.

E különös és különleges lényekkel kizárólag Konzulváros diplomatái, kifejezetten e célból tenyésztett, speciális kiképzésben részesült arisztokratái, a konzulok tudnak kommunikálni: két-két hajszálra egyforma, mentálisan totális szinkronra hangolt ember, akik nemcsak képesek a Gazdák dupla hangzású szavainak a szimultán kimondására, de arra is, hogy e mögé mentális háttérrel szőjenek. Egy nap azonban új, a korábbiaktól merőben más konzul érkezik a központi hatalom, Bréma megbízásából Konzulvárosba: a két férfi – EzRa - szokatlan módon nem mesterségesen létrehozott ikerpár (doppel), hanem külsőleg és természetesen látványosan eltérők. Érkezésük mélyen felzaklatja és elbizonytalanítja a többi konzult, de mindez semmi ahhoz képest, ahogy a Gazdákra hatnak: szokatlan szellemi és verbális egységük-különbözőségük ugyanis szabályszerű mentális drogként, súlyos izgatószerként hat az őslakosokra, akik függővé lesznek EzRa hangjától. A közelgő tragédia szelét azonnal érezni lehet – innentől kezdve valami alapvetően megváltozik az Arieán. És amikor az EzRa páros egyik tagja gyilkosság áldozata lesz, megrázó gyorsasággal bontakozik ki az apokalipszis...

Ami a történetet az átlag sci-fik fölé emeli, az nemcsak az arieikai kultúra és az abból fakadó drámai feszültség intellektuális mivolta, hanem, hogy a megoldás is ezen a síkon születik meg. Igaz, hogy háború tör ki a maga szükséges kellékeivel ábrázolva, de a valódi okra, a kognitív-nyelvi drogra először hasonló jellegű mentális pótszer a válasz, majd egy bizarr fordulat, egy paradigmaváltás erejű grammatikai-gondolati reform adja a végső megoldást. Mindezek miatt a könyv elsősorban az értelmiségi olvasóknak szól: bizonyos nyelvészeti és filozófiai fogalmak ismerete nélkül érthetetlen és értelmezhetetlen a történet sava-borsa. Ám aki képes ráállni erre a nyomvonalra, arra nemcsak lingvisztikai kalandok várnak, de egy kiváló politikai (vagy inkább valláspolitikai) parabola, eredeti társadalomkritika, és – mivel hát végül is erről van szó – egy kifinomult, remek dramaturgiai érzékkel, tobzódó fantáziával megírt tudományos-fantasztikus regény is. (*China Miéville: Konzulváros. Agave Kiadó, 414 oldal, 2980 Ft*)